

Informatienota voor de raad

Datum 22 februari 2023

Onderwerp	Opvang vluchtelingen regio IJsselland
Versienummer	V1.0

Portefeuillehouder P.H. Snijders

Informant H. Post / B. van der Meer
Afdeling Proces-, Programma- en Projectmanagement
Telefoon 038 498 2359
Email H.Post@zwolle.nl / B.van.der.Meer@zwolle.nl
Bijlagen 1. Jaaroverzicht opvang Vluchtelingen

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

de regionale ontwikkelingen in de asielketen en de opvang van Oekraïners.

Datum

22 februari 2023

[Toelichting op het voorstel](#)**Inleiding**

Met deze nota informeren wij uw raad over een jaar samenwerking binnen de Veiligheidsregio IJsselland bij de opvang van Oekraïense ontheemden, crisisnoodopvang (CNO) voor asielzoekers en de versnelling van de huisvesting voor statushouders. Een jaar dat begon op 24 februari 2022 toen Rusland de Oekraïne binnen viel. In de bijlage vindt u een chronologisch overzicht van de regionale ontwikkelingen vanaf die datum.

Daarnaast informeren wij u over de ontwikkelingen voor de komende tijd op het gebied van de opvang van ontheemden. Ontwikkelingen die mede komen doordat er ook landelijk een verschuiving zichtbaar is van een crisisaanpak door de Veiligheidsregio's naar een aanpak die meer in bestaande organisaties en structuren vorm krijgt. Zo is de Tijdelijke Wet Opvang Oekraïense Ontheemden in ontwerp klaar en heeft de Raad van State advies gegeven over de zogenoemde Spreidingswet. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de beide wetten aan de Tweede Kamer worden aangeboden. De ontwikkelingen in de dossiers waarover deze informatienota gaat gaan zo snel dat niet altijd te voorkomen is dat er in de nota inmiddels achterhaalde informatie staat beschreven.

Kernboodschap

De landelijke tendens laat een verschuiving zien van een crisisaanpak naar een meer regulier lokale aanpak van de opvang van vluchtelingen. Daarmee komt er ook een verschuiving van de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de Burgemeester naar het College van B&W. Het afschalen van de crisisaanpak wil echter niet zeggen dat er geen vraagstuk meer is ten aanzien van de vluchtelingenaanpak. Alhoewel de situatie in IJsselland nu min of meer in control is wacht de gemeenten in de regio nog een forse opgave ten aanzien van de uitbreiding van de opvangmogelijkheden voor Oekraïners en de huisvesting van statushouders en voortzetten van crisisnoodopvang.

Naast kwantitatieve opgaven op de kortere termijn, ligt er voor gemeenten een uitdaging om een antwoord te geven op de meer kwalitatieve vragen die het opvangen van vluchtelingen met zich mee brengen. Hoe zorgen we voor voldoende huisvesting binnen bestaande woningvoorraad, met nieuwe (flex)woningen of tussenvoorzieningen, hoe maken we onderwijs en zorg bereikbaar, welke kansen of bedreigingen bieden vluchtelingen voor de regionale en/of lokale arbeidsmarkt?

Toelichting

De eerste kwantitatieve opgaven voor 2023 waar de gemeenten in de Veiligheidsregio IJsselland voor staan zijn bekend. Met de ervaringen uit 2022 kan verondersteld worden dat deze opgaven nog veranderen.

- Oekraïneopvang

Sinds eind vorig jaar geeft het ministerie een kwantitatieve prognose af voor het aantal benodigde Gemeentelijke Opvangplekken voor Oekraïners (GOO) die een half jaar vooruitkijkt. Deze prognose is o.a. gebaseerd op informatie vanuit Clingendael, de Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V). De nu bekende prognose is dat er op 1 juli 2023 landelijk 90.000 gemeentelijke opvangplekken voor Oekraïners nodig zijn. Voor IJsselland betekent dit 3.700 plekken.

Naast een kwantitatieve vraag onderzoekt het Rijk ook of er meer aandacht moet komen voor de kwaliteit van de opvanglocaties. Met het langere verblijf van Oekraïense ontheemden ontstaat ook de vraag naar eigen sanitair en kookmogelijkheden en wellicht op termijn ook reguliere huisvesting. De

Datum 22 februari 2023

planning is dat voor het zomerreces van de Tweede Kamer een eerste indicatie van de verwachtingen hierover kan worden gegeven.

- Crisisnoodopvang asielzoekers

Het Veiligheidsberaad heeft begin februari 2023 het verzoek gekregen om de CNO voor asielzoekers door de Veiligheidsregio's langer te organiseren, namelijk tot 1 juli 2023 (in plaats van april 2023). Vanaf half januari anticipeerden we in IJsselland al op dit verzoek waardoor we nu in beeld hebben dat de regio tot 1 juli ongeveer 429 plekken beschikbaar heeft.

- Asielzoekerscentra (AZC)

Het meest recente capaciteitsbesluit (COA/ministerie) gaat uit van 75.500 benodigde opvangplekken in AZC's per 1 januari 2024. Voor onze regio betekent dit 1836 plekken.

Met de realisatie van de Regionale Opvanglocatie (ROL) in Zwolle (300 plekken) en de (bestaande) plekken in de regiogemeenten wordt in IJsselland aan deze opgave voldaan.

Een belangrijk deel van de plekken in IJsselland is echter tijdelijk. Onze grootste uitdaging zit dan ook in een stabilisering van de beschikbare plekken. Dit is ook de doelstelling van de Uitvoeringsagenda Flexibilisering van de Asielketen die moet leiden tot een stabiel maar toch ook flexibel opvanglandschap. Ook dient er specifieke aandacht te zijn voor de realisatie van de aanvullende 148 plekken voor AMV-ers, op deze opgave heeft IJsselland op dit moment een achterstand.

De consequenties van de Spreidingswet kunnen ook nog invloed hebben op het aantal AZC-locaties waarvoor IJsselland aan de lat staat. Met name in de Randstad zijn grote tekorten aan AZC-locaties. Als het Rijk besluit dat deze tekorten over het hele land moeten worden verspreid, wordt onze regionale opgave wellicht hoger.

- Huisvesting statushouders

Gelet op de landelijke instroom van asielzoekers moet onze regio de komende jaren naar verwachting rekening houden met ca. 700 – 1400 te huisvesten statushouders per jaar. Deze taakstelling wordt halfjaarlijks opgelegd en voor de eerste helft van 2023 is de taakstelling 649.

Vanwege het woningtekort is het voor alle doelgroepen die zijn aangewezen op een (sociale) huurwoning steeds lastiger om binnen redelijke tijd een woning toegewezen te krijgen. Snelle uitbreiding van de bestaande woningvoorraad, ook met flexwoningen, is waarschijnlijk voor de meeste gemeenten noodzakelijk om ook de komende jaren aan de huisvestingstaakstelling te voldoen.

Vanuit het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg Oekraïne is daarom het initiatief genomen om de bestuurlijke Kopgroep WIJS (Woonversneller IJsselland) in te stellen die gemeenten ondersteunt bij het realiseren van de taakstelling. Deze ondersteuning bestaat onder andere uit het delen van informatie waarmee vraag en aanbod beter in beeld kan worden gebracht, waardoor dreigende tekorten eerder kunnen worden gesignaleerd. Ook wordt informatie gedeeld waarmee de bestaande woningvoorraad beter kan worden benut (o.a. kamerbewoning door statushouders). Ook bij deze opgave is extra aandacht nodig voor de realisatie van huisvesting voor 106 AMV-ers in groepswoningen in 2023.

- Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV-ers)

Binnen de realisatie van AZC-plekken én binnen de huisvesting van statushouders zijn specifieke taakstellingen voor AMV-ers opgenomen:

1. De taakstelling voor AMV-AZC-plekken is onderdeel van de provinciale opgave die regionaal is vertaald. Van de 1.836 AZC-plekken moeten er 168 structurele plekken specifiek voor AMV-ers gerealiseerd worden. Op dit moment worden er 21 plekken in IJsselland gevuld.

Datum

22 februari 2023

2. Binnen de taakstelling voor de huisvesting van statushouders moeten in 2023 106 huisvestingsplekken voor AMV-ers gerealiseerd worden. Op dit moment zijn er nul gerealiseerd. Wel zijn er in een aantal gemeenten initiatieven voor de realisatie van 25 tot 50 plaatsen in groepswoningen voor deze doelgroep. Deze initiatieven hebben nog geen concrete contracten opgeleverd en ook het benodigd aantal plekken wordt met deze initiatieven zeer waarschijnlijk niet behaald.

Ontwikkelingen

Bestuurlijke afspraken asielketen

Op 26 augustus 2022 zijn er bestuurlijke afspraken tussen het Rijk, de VNG, het IPO en het Veiligheidsberaad gemaakt om uit de crisis te komen en te blijven. De afspraken hebben betrekking op een grote diversiteit aan onderwerpen; huisvesting, ruimtelijke ordening, inburgering, zorg, maar ook nieuwe wetgeving. De meest relevante afspraken worden hieronder belicht.

- De spreidingswet (officieel de Wet gemeentelijke taken mogelijk maken asielopvangvoorzieningen)

De wet moet leiden tot een evenwichtige verdeling van opvanglocaties voor asielzoekers in alle provincies en in gemeenten. In het uiterste geval kunnen gemeenten door de staatssecretaris aangewezen worden om een AZC te realiseren. De ontwerpwet kreeg veel kritiek vanuit onder andere de VNG, het COA, de commissarissen van de Koning en het Veiligheidsberaad. De kritiek was onder ander gericht op het onduidelijke en onnodig complexe verdelingsmodel en de bonusregeling. Toch is de ontwerpwet vrijwel ongewijzigd aan de Raad van State (RvS) voor advies aangeboden. Op 6 februari 2023 heeft de RvS aan de staatssecretaris geadviseerd om de wet niet in deze vorm aan de Tweede Kamer aan te bieden. Het vervolgproces is op dit moment onduidelijk.

- Versneld uitvoering geven aan de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen.

Om niet steeds verrast te worden door veranderende aantallen vluchtelingen die asiel of toevlucht zoeken in Nederland hebben het Rijk, provincies en gemeenten in 2020 afspraken gemaakt over een vernieuwd asielsysteem. Kern daarbij is dat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de kansrijkheid van een asielaanvraag. De nieuwe aanpak brengt ook een nieuwe infrastructuur van opvanglocaties met zich mee; Gemeenschappelijke vreemdelingenlocaties (GVL), waar asielzoekers de procedure beginnen; satellietlocaties voor specifieke groepen en overloop van de gemeenschappelijke vreemdelingenlocatie (GVL) én regionale opvanglocaties (ROL) waar kansrijke asielzoekers en statushouders kunnen starten met integratie dicht bij de gemeente van uiteindelijke huisvesting. De uitwerking van de Uitvoeringsagenda wordt provinciaal opgepakt. De verwachting is dat in de eerste helft van 2023 een eerste Overijssels Uitvoeringsagenda in concept zal verschijnen.

- Transitieplan afbouw Crisisnoodopvang asielzoekers (CNO)

Om de Crisisnoodopvang door gemeenten en veiligheidsregio's zo snel als mogelijk te beëindigen is aan het COA en de Provinciale Regietafels (PRT) gevraagd een plan op te stellen voor de overgang van de CNO-locaties naar het COA. De PRT's zijn gevraagd om provinciale plannen op te stellen gebaseerd op het realiseren van voldoende AZC-capaciteit in de provincie. Hiervoor is door het Rijk een verdeelsleutel gemaakt per provincie. In Overijssel hebben de Veiligheidsregio's Twente en IJsselland, in afstemming, ieder een eigen regionaal transitieplan opgesteld. Deze plannen zijn eind december besproken aan de PRT-Overijssel en aangeboden aan het COA. De uitkomsten van de bespreking van de provinciale plannen aan de landelijke regietafel zijn nog niet bekend.

Datum

22 februari 2023

- Huisvesting statushouders

Eén van de oorzaken van de asielcrisis is het feit dat in de AZC's veel statushouders verblijven waarvoor gemeenten geen passende huisvesting hebben. Veel aandacht in de bestuurlijke afspraken om deze blokkade in de keten aan te pakken. In de regio IJsselland heeft dit onder andere geleid tot de Kopgroep WIJS (Woonversneller IJsselland). De kopgroep signaleert knelpunten, zoekt oplossingen en geeft gemeenten en corporaties handvatten om de huisvesting van statushouders en andere doelgroepen van sociale woningbouw te versnellen en te vergroten.

- Ontwikkelingen Oekraïneopvang

Inmiddels worden er al een jaar Oekraïense vluchtelingen in Nederland opgevangen door gemeenten en particulieren. Omdat een einde aan de oorlog in Oekraïne nog niet in zicht is, is de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) verlengd tot maart 2024. Daarna kan de RTB nog met één jaar verlengd worden. Tot nu toe is de opvang van Oekraïners geregeld op basis van crisiswetgeving. Nu te voorzien is dat de opvang langer duurt wil het Rijk met tijdelijke wetgeving de Oekraïneopvang uit de crisisaanpak halen.

- Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne

De concepttekst Tijdelijke Wet (TW) is voorgelegd ter consultatie aan onder andere de VNG. Het is nog onduidelijk op welk moment de wet rijp is om ter besluitvorming aan het parlement aan te bieden. Kern van deze wet is dat de bevoegdheden ten aanzien van de opvang van Oekraïners worden verlegd van de Burgemeester naar het College van B&W. De TW moeten tevens als basis dienen voor diverse regelingen die nu onder de crisiswetgeving tot stand zijn gekomen zoals de Regeling Opvang Ontheemde Oekraïners (ROOO) en de bekostiging hiervan (BOOO). Ook maakt de wet uitwisseling van gegevens in het kader van de SUWI-wetgeving mogelijk. De concept Tijdelijke Wet heeft een looptijd tot uiterlijk maart 2026, een jaar na de laatste verlengingsmogelijkheid van de RTB. Na afloop van de TW wordt de opvang van Oekraïense Ontheemden een taak van het COA.

Samenwerking in de regio

Bestuurlijk Afstemmingsoverleg Oekraïne (BAO)

Zowel de gevolgen van de oorlog in Oekraïne als de problemen in de opvang van asielzoekers zijn als crisis aangemerkt. Vanwege de crisissituatie heeft het Rijk gekozen voor de structuur van het Veiligheidsberaad en daarmee de Veiligheidsregio's. De burgemeesters in IJsselland besloten om een afstemmingsoverleg te organiseren. Dit overleg werd het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg Oekraïne genoemd. Tweewekelijks zijn de burgemeesters en adviseurs van 4 maart 2022 tot en met 25 januari 2023 bijeen gekomen om besluiten te nemen en af te stemmen over de regionale aanpak. Op 25 januari jongstleden was het laatste BAO. Er is afgesproken om besprekingen over het programma Vluchtelingen vanaf februari 2023 onder te brengen bij de reguliere Algemeen Bestuursoverleggen van de Veiligheidsregio IJsselland.

Programma

De crisisaanpak werd in maart 2022 regionaal vorm gegeven in een crisisstructuur vanuit de Veiligheidsregio met een Regionaal Operationeel Team (ROT). Voor de opvang van de Oekraïense vluchtelingen in de regio werd het programma Vluchtelingen opgezet, aangestuurd door een

Datum

22 februari 2023

programmamanager. In de loop van 2022 zijn de diverse opdrachten aan de Veiligheidsregio op het terrein van vluchtelingen ondergebracht bij het programma.

Gemeentelijk Netwerk

De zaken die het programma Vluchtelingen betreffen worden voorgelegd en afgestemd met het Gemeentelijk Netwerk Vluchtelingen. Het Gemeentelijke Netwerk bestond bij de start uit de gemeentelijk verantwoordelijken voor de Oekraïneopvang en samenwerkingspartners en met name gericht op de organisatie van de opvang van Oekraïners. In de loop van 2023 is het netwerk meer en meer ingezet ten behoeve van het gehele vluchtelingenvraagstuk en zijn de vertegenwoordigers in het netwerk de bruggenhoofden naar hun collega's voor huisvestingstaakstelling, inburgering, wonen en de organisatie van CNO. Ook in 2023 blijft het Gemeentelijk Netwerk in stand.

Gevolgen ambtelijke organisatie

Er is in 2022 een groot beroep gedaan op de medewerkers van gemeenten en de Veiligheidsregio bij het realiseren van Crisis noodopvang en de opvang voor Oekraïners. In allerhaast zijn mensen vrij gemaakt voor het organiseren en het uitvoeren van de opvang. Zeker in het begin is dit gebeurd zonder vervanging voor de liggende taken. In de meeste gemeenten zijn projectorganisaties opgezet hiervoor en is in de loop van de tijd extra capaciteit vrij gemaakt voor deze taken. Ook de provincie Overijssel heeft medewerkers ter beschikking gesteld. De pogingen om rijksambtenaren in de regio's in te zetten heeft slechts beperkt resultaat opgeleverd. Tot oktober 2022 heeft de Veiligheidsregio veel menskracht vrijgemaakt voor de uitvoering van CNO-locaties. Vanaf oktober is dit afgebouwd en overgedragen naar gemeenten.

Samenwerking in de regio in 2023

Zowel bestuurlijk als ambtelijk is er de behoefte om ook de ambtelijke samenwerking zoals die in 2022 is ontstaan voort te zetten in het Programma Vluchtelingen IJsselland. Vanuit het Rijk worden de Veiligheidsregio's ook in 2023 bekostigd om een coördinerende rol in te vullen ten aanzien van vluchtelingenvraagstukken. Ieder half jaar wordt beoordeeld door de participanten in het programma en door het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio of de samenwerking moet worden voortgezet en in welke vorm.

Financiën

De middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor het oplossen van de vluchtelingenvraagstukken lijken voldoende om de extra inzet van personeel en middelen te bekostigen.

Vervolg

Voor de zomer wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de Zwolse stand van zaken en ontwikkelingen in de opvang van vluchtelingen in de breedte.

Openbaarheid

ja

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

Datum 22 februari 2023

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer